

Hogy a vonakodva vánszorgó idő ilyen intenzív, változatos kínok forrása lehet, erről illene naplóbejegyzést írni – gondolta a festő. A balkonon állt, éppen végzett egy cigarettával. Odalent, öt méterre, az utca gödrében

42 Mészáros Urbán Szabó Gábor

VIRÁGOK, MELYEK NEM ISMERIK A SÖTÉTSÉGET

megült a halódó, nyári forráság. Alkonyodott. Mágikus napszak! Egy alak lépett ki a szemközti ház ajtaján, és két vödör vizet loccsantott a poros, forró aszfaltra. A felfrisülés illata nem párolgott fel hozzá, hiába várta, így a festő úgy döntött, visszavonul, és halkán betette maga után a balkonajtót.

A lakás egy rosszul tájolt, sötét kis üreg volt, annyi penésszel a falán, hogy a város borospincéi elismerő irigységgel hallgattak a föld alatt. Ha a folyó áradt, a nedvesség felkapaszkodott a platánok és nyárfák törzsére, a víz kimosta a földet az utca aszfaltja alól, vízvezetékek torlódtak, törtek szét, s ilyenkor a falicsap sötétbarna, iszapos levet köhögött bele a mosdótálba. Hogy áramot spóroljon, a festő alig használt villanyfényt, ha éjszaka-ként elővette az ihlet, vásznai elé vastag méhviaszgyertyákat állított, melyeket bár olcsón szerzett be, fényük gyér volt és valamiféle enyhe *sötétséggel* árnyalt. Ha tehette, esővízben tisztálkodott, amit levágott tetejű műanyagkannákban gyűjtött össze az erkélyen és az épület ereszcatornáit alatt. Mostanában ritkán esett, a festő, akárcsak halmokban álló rongyai, terpentín- és ecetszagot párolgott. Mindig akadt fiókjában szárított levendulavirág, ezzel dörzsölte be bőrét, ha gyulladásokat fedezett fel rajta, de a testszag ellen is jobb híján a növényvel védekezett. Nem gyötörte azonban semmi jobban, mint látásának fokozatos, évek óta tartó gyengülése. A lassan beálló vaksággal nem vehette fel a harcot, megállíthatatlanul szívódott be életébe, mint egy éhesen növekvő folt a száraz vászonrostok között. Festeni, ha muszáj, képes lett volna még, a mesterség rutinja nem hagyta magára, csupán élénkebb színeket kevert, mint azelőtt, s úgy vélte, ezáltal témái is némileg megélénkülnek. A legrosszabb az volt, hogy mikor egy elrontott képet szemlélt, nem tudta eldönteni, vajon érzékszervének csődje okozza sikertelenségét, avagy vesző hite a saját tehetségében hozta magával szemének romlását. Ok és következmény cserélgette egymással a helyét.

Emlékei mostanában gyakran irányultak állapotához kapcsolható múlt eseményekre. Egy éjjel, a kitárt balkonajtón át egy figyelmetlen

denevér tévedt hajlékába. A festő borzasztóan megrémült. A szerencsétlen állat először a konyhában verdesett, nekicsapódott a fali konzolon lógó fém eszközöknek, melyek harsány csörömpöléssel zuhantak a kőpadlóra. Sosem reszketett még úgy két emlős szíve a lakásban, mióta Laura elköltözött. A denevér aztán a műteremnek kijelölt nappaliba menekült, majd egyszerűen köddé vált az egymásnak döntött ráják sorai közt. Csend lett, az állat okosan elrejtőzött. A festő aznap alig bírt elaludni. A békesség kedvéért nyitva hagyta az erkélyre nyíló üvegajtót, ám hogy az állat visszatalált-e valaha az ég alá, azt nem tudta meg, mindenestre sem élve, sem holtan nem bukkant rá többé. Persze látása jelentősen megromlott, néha már csak homályos foltokat észlelt, lassan szétterjedő árnyakat a rostok mentén.

Volt idő, mikor még naplót vezetett, de miután magára maradt, felhagyott e szokással. Különös, tűnődött, azt hitte, majd épp a magány készlettel vallomásra, hogy reflexióit önmaga számára értelmes formába öntse, de ellenkezőleg történt, Laura hiányában az események elveszítették érdekességüket, feloldódott körülöttük a feszültség burka, amit azelőtt a naplórás segítségével dolgozott fel. Tájékozódási, viszonyítási pont nélkül, és a lány valami ilyesfélélet jelentett számára, megszűnt a dolgok súlya és jelentősége. Nem volt kihez mérten, kit erősítve vagy kinek ellenében kommentálni a jelenségeket. Önmagát, mint a világot értelmezhető részletekre strukturáló középpontot már feladta, és szorongva ismerte fel, hogy úgynevezett véleménye, haragja, elismerése semmi, de semmi irányába nincsen már. Akadtak még persze érzései néhanap, kicsinyes emberi dolgok felett tapasztalt kicsinyes emberi érzések, de szenvedélyről, cselekvésről szó sem volt. Az íróasztalán őrzött egy harmincöt milliméter élű vaskockát, már nem is emlékezett rá pontosan, hol találta e teljesen haszontalan, misztikus eredetű tárgyat. Papírnehézéknak használta, és apró cetlikre sebtében vázolt skicceket tartott alatta, melyek többnyire soha nem teljesültek valódi festményekké. Azon törte a fejét, miért érez mégis enyhe, sejtelmes vonzalmat a tárgy iránt, hiszen a kocka valójában a megvalósíthatatlanság súlyával egyezett meg, megléte ilyenformán hatalom volt a valóság felett. Bebeszélte magának, hogy legalább e csőd, e mazohisztikus nemsikerültség, a tisztázatlan eredet az, ami lelkiileg ingerként értékelhető, de mire ezt kiélvezhette volna, a kocka újra papírnehézékké változott, és a létéhez tapadó káprázat szertefoszlott.

„A levágott fejű tojó teste egy ügyes mozdulattal kisiklik a gazda markából és kétszer tehetetlenül nekifut a nádkerítésnek” – ez volt utolsó elkezdett képének munkacíme. A kép végül nem készült el. Vagy fél éve

bajlódott vele, sok-sok grafitceruzás vázlatot rajzolt, mire úgy ítélte, jöhet az olajfesték végső alázata. Először is megfestette a falusi hajnal pirosát az ólak felett, a napkeleti ég nyugodt és vészjósló intenzitásával. Mikor ezzel megvolt, következett a kert növényeinek aprólékos kidolgozása, hetvenkilenc cseresznyeszem a bal oldali fára, alá a felkapált veteményes földbarnája némi répezölddel. Jobbra a deszkaólak hiányos részlete, az ólak előtt egy diófatórzsából készült alacsony bak, amin egy véres baltacsapás nyoma mesélt az elvégzett munkáról. A vér színének kikeverésén rendkívül sokat fáradozott, gyertyával és gázlánggal világította meg az eredményt, de nem volt elégedett. Egy ízben még saját vérét is kifolyatta könyökhajlatban, hogy lássa, mennyi hullámhossz- és frekvenciabeli eltérés lehet az ebédde változó baromfi és saját nedve közt. Sáfránnyal, feketeribiszkehéjjal, Izabella szőlővel kísérletezett, míg a megfelelő árnyalatra lelt. A kép alján egy vaskos férfikar nyújtózott előre, az ujjak a szorításból megszökött szárnyas után kaptak. A körmök keretét gondosan feltöltötte friss festékvérrel. Az ól előtt néhány lépésnyire, illetve a cseresznyefa alatt egy-egy süldő parasztyerek ábrázata látszott, az idősebb teli szájjal röhögött a gazda, tehát a kar ügyetlenségén, az ifjabbik meg elborzadva leste a félresikerült mészárlás következményét. Eddig rendben is lett volna, de a festő látása ez idő tájt tovább romlott. Sehogy sem bírta felfedezni a fejről leválasztott állat menekvő testét a képen, bár esküdni mert volna rá, hogy előzőleg már odafestette. A kompozíció közepén, sötétlő földbarázdák és üde salátafejek között kellett volna meglátnia a boldogtalan tojótorzót, ahogy megzavarodott, vékony lábain a kép címében is említett nádkerítés felé törekszik. De a festmény közepén homály volt, sötét massa, és hiányzott a kert. Nagyítóval és olajos rongyokból rögtönzött fáklyával is végigpásztázta a képet, újra és újra, de hiába, az állat eltűnt, sikerült neki, tényleg megszökött, nem csupán a képen rögzített hajnalból, de a festő valóságából is. A vásznat szégyenkezve rejtette el a többi sikertelen terv közé, mielőtt a címét még dühösen „Nem lesz tyúkhúsleves”-re módosította.

A kudarc immár végérvényesen a kedvét szegte, ötletek híján a termékeny varázslat kialudt, ecsetet, ceruzát nem vett a kezébe többé. Néha, mikor odáig jutott, hogy már a múlt eredményeiben is kételkedni kezdett, megnyugtatósul előhúzott egy poros szénrajzot, végigfuttatta rajta az ujját, mintha máris a vakok domború írásjeleit hordaná a papír. A festő hunyorgott, a rajz azonban ledobta magáról a tartalmat, az ábrázolás helyén borús űr derengett. Tűnődött, milyen lesz elveszíteni a látást. Elveszíteni a világot, teljesen. A tapintásnak kiszolgáltatva lenni, zajokra megriadni, romlott ízekbe és szagokba botlani. Egy könyvet felvenni, kinyitni, illatába hajolni, és olvasni nem tudni. Kikutatni a teásdobozt a

konyhaszekrényben, feltenni a vizet főni, a gyufa sercen, a láng felcsap, a sötétség változatlan. Orosz feketetea és D.-től a *Fehér éjszakák*, amiben úgy fáj a szíve valakinek, s a keserű ital is forró és sűrű, mint a vér, amit iramlásra indít. Kielégületlen, nyugtalan örökj jön, és ez volt benne a legborzalmasabb, a be nem teljesültség tudata, hogy bár már nem 45 élet, még nem is halál, hanem a kettő közt a vak vegetáció, a csendes, fokozatos elporladás, többnyire ép érzékekkel. A fő már halott, de a test fut tovább, menekül, s magatehetetlenül csapódik az útját álló penészes falaknak. Ha erre gondolt, éles és nehéz volt benne valami, mint egy vaskocka.

Mikor leszállt az éj, a festő a balkonra lépett. Az utca kiürült, a hőség alábbhagyott, a nemrég felújított lámpaoszlopok neonfénye fehér zuhatagként hullott alá a házak előtti keskeny gyepszőnyegre és a virágokra. Nagy műgonddal ültették el és ápolták ezeket a növényeket, kerek szigetekbe, formás ágyásokba csoportosítva őket. Jól viselték a nyári forróságot és az égető napfényt, hamar dús hajtásokat hoztak, és nem nyíltak, hanem szinte belemartak, belerobbantak a világba szirmaikkal. Nem is elsősorban fennmaradni, szaporodni vágytak, más növényekkel szemben céljuk inkább önmaguk egyértelmű felmutatása volt, hivalkodó, büszke tetszelgés, dicsekvés ellentmondást nem tűrő, káprázatos színeikkel, a tekintetek meghódítása, a vágyak azonnali felcsigázása, versengés a hódolók csodálatáért, bűbáj, szerelem, szerves kémia, szertelen varázslat. És a feladatuk komoly volt, küldetésük elviselhetetlenül nehéz. Mert a hatalmas, gázzal töltött izzótestek rögtön alkonyatkor kigyulladtak, és hiába jött volna a szenderítő, hűs éjszaka, ezek a virágok kényszerűen tárva maradtak, ébren tartotta őket a város vallató fénye, a rettentő, mesterséges fényzuhany, ami ellopta tőlük a sötétet, ami örökké egyfajta színpadí világítással nógatta őket, hogy gyönyörű feltárulkozásuk ne hagyjon, mert nem hagyhat alább. Ezek a szirmok fáradhatatlanul ontották a színt az éjszaka e természeteleneesen világos terében, s midőn hajnaltájt a neonokat kikapcsolta az előre programozott elektronika, a horizonton már kinyomta izzó fejét a Nap, s felettük újra fénnel pirkadt az ég. Szakadatlan ébrenlét, állandó gyötrelmes-gyönyörű színszét sugárzás a fényben, az örök fényben. Ezek a virágok nem ismerték a sötétséget.

A festő a balkonon állt, éppen végzett egy cigarettával. A virágokon töprengett, hunyorogva pásztázta a mélyben a szíromligeteket, és egyszerre megrázó sajnálat támadt benne. Ismerte a vánszorgó időt, ismerte annak mértéken aluli sebességét, s a kínokat, amik a várakozásban tenyésztek. Meddő várakozásban, tette hozzá, és Laurára gondolt. Vaksin

46 megtámaszkodott az erkély korlátjában, előre hajolt. Le kéne menni, gondolta végül, fogni egy éles kést, és odalépni e vigasztalan rézvirágokhoz, e pompás zinniákhoz, és szépen lassan, hogy a segítő szándék tisztán érthető legyen, sorra lemetszeni töveikről őket, csokorba gyűjteni e kimerülésig izzó szirmos fejeket, ezeket a gyönyörrel hajtott, saját halálukba is átvirágzó tüneményeket, és óvó figyelemmel, vigyázva, nehogy rajtuk további fájdalom essék, felhozni ide, erre az emeletre, ebbe a sötét kis üregbe mindet, a világtalan szoba közepébe állítani, az oltár részévé, annak centrumává, annak axisává tenni, és feloldozni, megőrizni őket, az imádat lehetőségében, a békében és a szabadságban, abban, ami nekem a fény és ami nekik a sötétség, tehát ami mindnyájunknak a közös jövő.

Szegedi-Szabó Béla 47

SIMON, A MÁGUS

Este aztán leengedtek.
A mélyben
Fakoporsóm széleit recsegve rágta a szű.
Pipaszár lábaim
Ropogtak a göröngyös sötétben.
Hirtelen világosság támadt.
Láttam, ahogy gyűrűm ékköve

Felragyog a kinti, déli fényben.
Láttam, amint valaki föballag a hegyre.
Aztán lejön. Aztán egyszerre
Minden hófehér lett. A munkások
Kezéből kihullott az ásó.
Aszott fejemre varjú szállott.

